

Πως το Ηράκλειο θα γίνει μια θελκτική πόλη για τους ψηφιακούς νομάδες;

Μάρκος Κουργιαντάκης

Αναπληρωτής Καθηγητής
Πρόεδρος Τμήματος
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού,
Σχολή Επιστημών Διοίκησης και Οικονομίας
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Email mkourg@hmu.gr
Τηλ.: 2810379603

Σοφία Μαραγκάκη
Οικονομολόγος MSc in Finance
Εξωτερικός Συνεργάτης
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού,
Σχολή Επιστημών Διοίκησης και Οικονομίας
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

του Μάρκου Κουργιαντάκη & της Σοφίας Μαραγκάκη

Το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού του ΕΛΜΕΠΑ αποτελεί εντεταλμένο επιστημονικό συνεργάτη του Δήμου Ηράκλειου στο Ευρωπαϊκό έργο της πρωτοβουλίας URBACT IV με τίτλο «Remote and Hybrid work for Thriving Cities - REMOTE IT» και ακρωνύμιο «Remote-IT».

Το έργο μελετάει τις νέες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές πόλεις σε σχέση με το παρόν και το μέλλον της υβριδικής εργασίας. Η πανδημία COVID-19 επιτάχυνε τον μετασχηματισμό γύρω από τον τρόπο οργάνωσης της εργασίας, με τα υβριδικά και απομακρυσμένα μοντέλα εργασίας να επηρεάζουν σημαντικά τη ζωή των πολιτών, καθώς και την οργανωτική κουλτούρα εταιρειών και μεγάλων εργοδοτών (συμπεριλαμβανομένων των φορέων του δημόσιου τομέα). Το έργο «Remote-IT» επιδιώκει να σχηματίσει μια ποικιλόμορφη εταιρική σχέση πόλεων, προκειμένου να μπορέσει να εξερευνήσει, σε συνεργασία, τις πολλαπλές πτυχές αυτού του αναδυόμενου θέματος με τα υβριδικά και απομακρυσμένα μοντέλα εργασίας.

Στο REMOTE –IT συμμετέχουν οκτώ (8) ευρωπαϊκές πόλεις (Ντουμπρόβνικ – Κροατία, Ηράκλειο – Ελλάδα, Μπρίντιζι – Ιταλία, Βουκουρέστι – Ρουμανία, Καμάρα ντε Λόμπος – Πορτογαλία, Μούρθια

– Ισπανία, Ταρτού – Εσθονία, Τίρανα – Αλβανία). Ανάλογα με το στρατηγικό ενδιαφέρον και την εμπειρία κάθε πόλης που συμμετέχει στο έργο, θα εξεταστούν διάφορες πτυχές των επιπτώσεων της υβριδικής και εξ αποστάσεως εργασίας με μια προσέγγιση bottom-up (από κάτω προς πάνω).

Για την περίπτωση της πόλης του Ηρακλείου, σκοπός είναι να δημιουργηθεί ένα στρατηγικό και ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης που θα αφορά την προσέλκυση και φιλοξενία ψηφιακών νομάδων (digital nomads), δηλαδή επαγγελματιών από το εξωτερικό που θα ζουν στο Ηράκλειο αλλά θα εργάζονται απομακρυσμένα για τις εταιρείες τους που μπορεί να έχουν έδρα σε όλο τον κόσμο. Οι ψηφιακοί νομάδες αποτελούν ομάδα-στόχο για το Ηράκλειο, όπως περιγράφεται και στο ευρύτερο στρατηγικό σχέδιο για τον τουρισμό του Δήμου Ηρακλείου. Επομένως, στο ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης στο πλαίσιο του REMOTE –IT θα εντοπισθούν και θα αναλυθούν οι ενέργειες εκείνες που θα προσαρμόσουν τις υπηρεσίες και το κοινωνικό κεφάλαιο της πόλης ώστε να εξυπηρετήσουν καλύτερα τις ανάγκες των ψηφιακών νομάδων, προς όφελος της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας και με γνώμονα τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Ανταλλαγή Τεχνογνωσίας και Διαβούλευση

Η μεθοδολογία υλοποίησης των έργων της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας URBACT VI περιλαμβάνει τόσο μεταφορά τεχνογνωσίας μεταξύ των χωρών, όσο και τοπικές διαβουλεύσεις. Έτσι και στην περίπτωση του έργου Remote-IT, οι διακρατικές συναντήσεις των εταίρων του έργου προσέφεραν σε κάθε πόλη πολύτιμη τεχνογνωσία για καλές πρακτικές και επιμέρους αντικείμενα που αφορούν τους ψηφιακούς νομάδες ή ευρύτερα την απομακρυσμένη εργασία. Με τη συνεργασία όλων των εταίρων, δημιουργήθηκαν παράλληλες δράσεις όπως online forums με διακεκριμένους ομιλητές, podcasts, δια ζώσης εκδηλώσεις, επισκέψεις σε σχετικές υποδομές που είχαν στόχο την ευρύτερη ευαισθητοποίηση όλων των πιθανών ενδιαφερομένων μερών.

Το πιο ενδιαφέρον όμως μέρος της μεθοδολογίας είναι οι Τοπικές Ομάδες Δράσης URBACT (στο εξής ULG – URBACT Local Groups) που δημιουργήθηκαν σε κάθε πόλη. Πρόκειται για ομάδες ειδικών/ ενδιαφερομένων μερών που κατέθεταν τη γνώμη τους σε κάθε στάδιο ανάπτυξης του ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης. Ήταν δηλαδή ο απαιτούμενος «από κάτω προς τα πάνω» μηχανισμός διαβούλευσης, ο οποίος έφερε κοντά τα τοπικά ενδιαφερόμενα μέρη, ανέδειξε πολλές και συχνά διαφορετικές οπτικές και τελικά οδήγησε στη σύν-

θεση απόψεων και ένα κοινό σχέδιο δράσης.

Στην περίπτωση του Ηρακλείου, το ULG δημιουργήθηκε από τη Διεύθυνση Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής του Δήμου Ηρακλείου, η οποία διαχειρίζεται το έργο Remote-IT, ενώ τον επιστημονικό συντονισμό του ULG είχε το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού του ΕΛΜΕΠΑ. Η σύνθεση του ULG δεν ήταν εύκολη υπόθεση, καθώς τα μέλη του θα έπρεπε να καλύπτουν μεγάλο φάσμα των αναγκών του έργου, προκειμένου να συνεισφέρουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ώστε το Ηράκλειο να αποτελέσει έναν ελκυστικό προορισμό για τους ψηφιακούς νομάδες. Στην τελική του μορφή, το ULG στο Ηράκλειο αποτελείται από πάνω από 30 φορείς του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Από το δημόσιο τομέα, ο Δήμος Ηρακλείου εκπροσωπείται στο ULG τόσο σε στρατηγικό επίπεδο (π.χ. Διεύθυνση Προγραμματισμού), όσο και σε επίπεδο σχετικών υπηρεσιών (π.χ. Διεύθυνση Πληροφορικής) ή χωρικών εκπροσώπων (π.χ. εκπρόσωποι δημοτικών διαμερισμάτων). Επιπλέον ενδιαφερόμενα μέρη με δημόσιο χαρακτήρα είναι η Περιφέρεια Κρήτης, τοπικά πανεπιστήμια (όπως το Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο), δημόσιοι οργανισμοί που σχετίζονται με τις μετακινήσεις στην πόλη, κ.ά. Από τον ιδιωτικό τομέα προσκλήθηκαν και συμμετέχουν στο ULG φορείς της επιχειρηματικής κοινότητας όπως επιμελητήρια, ενώσεις επαγγελματιών του τουρισμού, επιχειρήσεις προώθηση της καινοτομίας, μη κυβερνητικές οργανώσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας, εκπρόσωποι ψηφιακών νομάδων, κ.ά.

Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές συναντήσεις της Τοπικής Ομάδας Δράσης (ULG) του Ηρακλείου, με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων να χαρακτηρίζεται συνεχής και μαζική. Σε κάθε συνάντηση του ULG χρησιμοποιήθηκαν μεθοδολογίες της εργαλειοθήκης του URBACT, οι οποίες επέτρεψαν την ανάδειξη και σύνθεση ιδεών και προτάσεων μεταξύ των συμμετεχόντων.

Απόψεις και δράσεις για να γίνει το Ηράκλειο ένας θελκτικός προορισμός για ψηφιακούς νομάδες

Τα ευρήματα από τις συναντήσεις των μελών του ULG Ηρακλείου έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Για τους συμμετέχοντες, το Ηράκλειο έχει πολλά πλεονεκτήματα που το καθιστούν ελκυστικό για ψηφιακούς νομάδες, όπως το κλίμα, τα φυσικά τοπία, την πλούσια πολιτισμική ιστορία, την έντονη νυχτερινή ζωή, τις ποικίλες επιλογές διασκέδασης και τις ποικίλες γαστρονομικές παραδόσεις. Επιπλέον, η πόλη παρέχει μια ισχυρή αίσθηση ασφάλειας και

προστασίας, η οποία συμπληρώνεται από τη ζεστασιά και τη φιλικότητα των κατοίκων της. Με άλλα λόγια, το Ηράκλειο συγκεντρώνει υψηλή βαθμολογία σε τρεις βασικές κατηγορίες που προσελκύουν τους ψηφιακούς νομάδες, όπως προκύπτει από εμπειρικές και ακαδημαϊκές μελέτες: πολιτισμός και ιστορία, φύση και κλίμα, και κοινωνικές/πολιτικές πτυχές.

Από την άλλη πλευρά, το ULG αναγνώρισε ότι η ενίσχυση των υποδομών γρήγορου διαδικτύου στην πόλη, η αναβάθμιση των υποδομών μεταφορών και κινητικότητας, η εξεύρεση διαθέσιμων κατοικιών και η δημιουργία ειδικών χώρων εργασίας (co-working spaces) θα βελτιώσουν σημαντικά την εικόνα της πόλης και την ικανότητά της να προσελκύει ψηφιακούς νομάδες. Η επίτευξη αυτών των βελτιώσεων απαιτεί ενεργό συνεργασία μεταξύ των φορέων του δημόσιου τομέα, των τοπικών αρχών, των κοινωνικών οργανώσεων, των φορέων εκμετάλλευσης των μεταφορών και της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ευκαιρίες για την ανάδειξη της πόλης ως προορισμό για τους ψηφιακούς νομάδες, θεωρήθηκαν ο μεγάλος αριθμός επισκεπτών στο Ηράκλειο, το νέο αεροδρόμιο, οι συνέργειες μάρκετινγκ μεταξύ γενικών τουριστικών εκστρατειών και στοχευμένων εκστρατειών που απευθύνονται σε ψηφιακούς νομάδες, οι αυξανόμενες κοινότητες ψηφιακών νομάδων που αρχίζουν να εγκαθίστανται στην Κρήτη, η προγραμματική περίοδος 2021-2027 του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) ως χρηματοδοτικός μηχανισμός των δράσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στο Ηράκλειο.

Από την άλλη πλευρά, ως απειλές για την προσέλκυση ψηφιακών νομάδων καταδείχθηκαν το αυξανόμενο κόστος ζωής στο Ηράκλειο, οι διεθνείς και εθνικοί ανταγωνιστικοί προορισμοί (π.χ. Λισαβόνα και Θεσσαλονίκη) που έχουν ήδη δημιουργήσει ένα ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, η κλιματική αλλαγή που μπορεί να επηρεάσει τον προορισμό, οι παγκόσμιες αβεβαιότητες σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, η μη επικαιροποίηση της εθνικής νομοθεσίας για τους ψηφιακούς νομάδες, μια πιθανή αυξανόμενη αρνητική αντίληψη μεταξύ των ντόπιων απέναντι στους ψηφιακούς νομάδες, που τροφοδοτείται από τα ζητήματα του υπερτουρισμού, τα οποία επηρεάζουν αρνητικά τους κατοίκους.

Τα μέλη του ULG κατέληξαν και στο προφίλ του ψηφιακού νομά που μπορεί να αποτελέσει την αρχική ομάδα - στόχο (target group) για την πόλη του Ηρακλείου. Πρόκειται για άτομα ηλικίας 30-40

ετών, ανεξαρτήτως φύλλου, χωρίς οικογένεια, από ευρωπαϊκές ή/και βορειοαμερικανικές χώρες, ελεύθεροι επαγγελματίες ή μεσαία διοικητικά στελέχη, με ελάχιστο εισόδημα της τάξεως των 3.500€. Στα ατομικά χαρακτηριστικά, πρόκειται για άτομα που έχουν στόχο / κίνητρο τα ταξίδια, τη γνωριμία με τον κόσμο, τις πολλές και «έντονες» εμπειρίες στον προορισμό. Για το λόγο αυτό συνυπολογίζουν σε μεγάλο βαθμό την ομορφιά του προορισμού, το κόστος του προορισμού, τη φιλικότητα των ντόπιων και τις δυνατότητες διασκέδασης/ ψυχαγωγίας.

Με βάση όλα τα παραπάνω, το ULG σχημάτισε τέσσερις (4) στρατηγικούς στόχους για το ολοκληρωμένο πλάνο της πόλης του Ηρακλείου για τους ψηφιακούς νομάδες:

1. Βελτίωση της υποδομής για πρόσβαση στο δίκτυο υψηλής ταχύτητας σε όλη την πόλη.
2. Αύξηση των εγκαταστάσεων (συν)εργασίας και διαμονής για τους ψηφιακούς νομάδες.
3. Βελτίωση του τοπικού συστήματος μεταφορών και κινητικότητας.
4. Ενίσχυση των προσπάθειών μάρκετινγκ και ευαισθητοποίησης τόσο για τους ψηφιακούς νομάδες, όσο και για τους κατοίκους της πόλης.

Για την επίτευξη αυτών των στρατηγικών στόχων, συνδιαμορφώθηκαν από τα ενδιαφερόμενα μέρη συνολικά είκοσι έξι (26) διακριτές δράσεις, οι οποίες περιγράφονται στο ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης. Περιλαμβάνουν από την απόκτηση νέων, γρήγορων δημοτικών wifi spots σε διάφορα σημεία της πόλης, την δημιουργία χώρων συνεργασίας, μέχρι και εκπαιδευτικά προγράμματα για τους κατοίκους και τις επιχειρήσεις της πόλης. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε από τα μέλη του ULG η προτεραιοποίηση των πιο σημαντικών δράσεων με κριτήρια όπως το όφελος/ προστιθέμενη αξία, το κόστος, τον επείγοντα χαρακτήρα κάθε δράσης, τη βιωσιμότητα και τη δυνατότητα μελλοντικής υποστήριξης της δράσης από τους εμπλεκόμενους φορείς.

Αξίζει να τονισθεί ότι στο πλαίσιο του έργου Remote-IT, ο Δήμος Ηρακλείου μπορούσε να πραγματοποιήσει και κάποιες πιλοτικές δράσεις (testing actions). Τα μέλη του ULG κατέληξαν σε δυο: α) τη δημιουργία μιας εξειδικευμένης δημοτικής ιστοσελίδας με πληροφορίες για τους ψηφιακούς νομάδες (θα είναι διαθέσιμη στο digitalnomads.heraklion.gr), και β) την απόκτηση και εγκατάσταση ενός ηχομονωτικού θαλάμου εργασίας (soundproof booth) σε μια δημοτική εγκατάσταση. Ο ηχομονωτικός θάλαμος εγκαταστάθηκε σε συνεργασία με τη ΔΕ-ΠΑΝΑΛ στο Πολύκεντρο Νεολαίας στο κέντρο της πόλης και δίνει στους θαμώνες του Πολύκεντρου τη δυνατότητα να κάνουν ανενόχλητα ολιγόλεπτες

ψηφιακές συνεργασίες ενώ βρίσκονται στο χώρο. Από την υλοποίηση των πιλοτικών δράσεων θα εξαχθούν συμπεράσματα για την εφαρμογή τους σε μεγάλη κλίμακα.

Συμπεράσματα και μελλοντικές προεκτάσεις

Οι ψηφιακοί νομάδες είναι μια σχετικά νέα τάση στο σύγχρονο τουριστικό οικοσύστημα και αποτελούν μια ιδιαίτερη ομάδα - στόχου για πολλές πόλεις που επιθυμούν περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη. Το Ηράκλειο διαθέτει πολλά πλεονεκτήματα ως εν δυνάμει προορισμός για ψηφιακούς νομάδες (φιλικότητα ντόπιων, κλίμα, κ.λπ.), αλλά υστερεί σε θέματα υποδομής όπως η ύπαρξη υποδομών γρήγορων τηλεπικοινωνιών.

Η περίπτωση του Δήμου Ηρακλείου μέσω της συμμετοχής του στο έργο «Remote-IT» της πρωτοβουλίας URBACT IV, καταδεικνύει επίσης ότι για την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για τους ψηφιακούς νομάδες απαιτείται η συνεχής διαβούλευση φορέων και μια προσέγγιση από-πάνω-προς-τα-κάτω. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η πληρότητα του σχεδίου και η συναντίληψη πολλών επιμέρους τοπικών ενδιαφερόμενων μερών.

Επίσης γίνεται εμφανές ότι πέραν από συγκεκριμένες δράσεις που αφορούν αποκλειστικά τους ψηφιακούς νομάδες (π.χ. ύπαρξη χώρων συνεργασίας και διαμονής), οι υπόλοιπες δράσεις ενός τέτοιου σχεδίου συνδέονται άμεσα με την ποιότητα ζωής των κατοίκων μιας πόλης. Οι ψηφιακοί νομάδες θα περάσουν από κάποιες εβδομάδες έως κάποια λίγα έτη σε ένα προορισμό και θέλουν να έχουν τα οφέλη μιας πόλης που απολαμβάνουν και οι πολίτες της.

Το ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης της πόλης του Ηρακλείου για τους ψηφιακούς νομάδες ολοκληρώνεται στους επόμενους μήνες. Τι ακολουθεί μετά; Η υλοποίησή του. Για την υλοποίηση του σχεδίου ο Δήμος Ηρακλείου θα χρειαστεί να βρει χρηματοδότηση σχεδόν για κάθε δράση. Όμως έχει το σχέδιο, την εμπειρία και την ικανότητα να το κάνει αυτό. Φαίνεται ότι η κυριότερη προϋπόθεση επιτυχούς υλοποίησης του σχεδίου θα είναι η συνεχής υποστήριξη των τοπικών ενδιαφερόμενων μερών (πολιτών, επιχειρήσεων, φορέων). Αυτή θα είναι η πραγματική πρόσκληση για το Δήμο Ηρακλείου.

Συνάντηση Τοπικής Ομάδας Δράσης Ηρακλείου